

# **Erfaringer med utvikling av et nytt e-læringsemne innen habilitering- fra en god ide til (nesten) ferdig emne; om prosessen, de gode hjelperne, samarbeid og evaluering**

Rannei Sæther<sup>1</sup>, Hege Ramsøy- Halle<sup>1,2</sup>, Bjørg Neset<sup>1</sup>

- <sup>1.</sup> *Regionalt kunnskapssenter for habilitering (RHAB), Institutt for psykisk helse, NTNU*
- <sup>2.</sup> *Regionalt Fagmiljø (RFM)- for autisme, ADHD, Tourettes syndrom og narkolepsi, NTNU*

## **SAMMENDRAG**

I arbeidslivet er det behov for kontinuerlig kompetanseutvikling gjennom fleksible videreutdanningstilbud. E- læring kan bidra til å imøtekomme dette behovet. I utviklingen av e-læringskurs er både eksterne og interne samarbeidsavtaler avgjørende. Samarbeid med aktørene i arbeidslivet bidrar til relevans og er en mulig premiss for at arbeidstakerne gis mulighet for å gjennomføre videreutdanning. Interne samarbeidspartnere som kan bidra med pedagogisk, teknisk og administrativ kompetanse fremmer kvalitet og kontinuerlig fremdrift. Ressurser har stor betydning for valg av læringsdesign, i form av organisering og evaluering. Et fleksibelt emne som tilbys kontinuerlig, må til en viss grad være «selvgående».

## **1. Bakgrunn**

Habilitering er tiltak som skal bidra til at en pasient med medfødt eller tidlig ervervet funksjonsnedsettelse utvikler og beholder best mulig fungering, og bidrar til å skape gode vilkår for et selvstendig liv og aktiv deltakelse i samfunnet. Dette feltet omfatter et vidt spekter av tema og områder, hvor det er behov for ulik helse- og sosialfaglig og pedagogisk kompetanse, for å tilby kvalitet og forsvarlighet i tjenestetilbudet. Det stilles i dag krav til en kunnskapsbasert praksis, noe som krever en kontinuerlig utvikling av kompetanse (Helsedirektoratet, 2018 ).

En Nasjonal kompetanse politisk strategi skal bidra til å sikre arbeidslivet den kompetansen det har behov for, gjennom bla fleksible videreutdanningstilbud (Regjeringen.no, 2017). Dette er også i tråd med NTNUs arbeid med etter- og videreutdanningen (EVU), Strategi 2018-2025, hvor ambisjonen er å doble omfanget i løpet av de tre kommende år (NTNU, 2018a). NTNU gjør dette fordi de ser at arbeidslivet vil trenge stadig mer fleksibel og oppdatert kompetanse, og det vektlegges at utdanningene; skal gi studiepoeng, ha en fleksibel struktur (være modulbasert) samt gjerne være tverrfaglig sammensatt (NTNU, 2018a, 2018b).

Arbeidslivet, habilitering i spesialisthelsetjenesten, etterspør også selv mulighet for kompetanseutvikling, men påpeker at økonomi er en begrensende faktor. Stadig kommer uttalelser som dette: «Det koster 30 000 å sende en person på kurs til Oslo, og det har vi ikke økonomi til!»

For å imøtekomme kompetanseutfordringene inne feltet er Regionalt Kunnskapssenter for Habilitering (RHAB) ved NTNU nå i gang med å utvikle e-læringskurset «*Kunnskapsbasert Habilitering*», i tråd med

den foreslåtte organiseringen av EVU tilbud. Prosjektet er delvis finansiert av [Norgesuniversitetet \(NU\)](#), for å utvikle digitale læringsformer for arbeidslivet. Målet for prosjektet er å utvikle et nytt fleksibelt nettbasert e-læringskurs for nytilsatte og andre som ønsker innføring i /videreutvikling innen spesialisert kunnskapsbasert habilitering.

## **2. Prosessen- «vegen blir til mens man går»**

### **2.1 Samarbeidsavtaler**

I søknadsprosessen til NU måtte vi sikre en samarbeidsavtale med arbeidslivet, det vil si med lederne for Habiliteringstjenestene i Midt- Norge. En slik forankring var et krav for å kunne søke om midler. Denne praksisen er god! Veien videre hadde blitt svært kronglete uten en slik premiss.

Eksterne samarbeidsavtaler var på plass, men vi skjønte raskt at her trengtes det «gode hjelpere» også internt- da vi aldri tidligere hadde utviklet et e-læringskurs. NTNU besitter mye kompetanse, og når man har fått midler fra NU, stiller man blant de første i køen. Vi kom i kontakt med svært imøtekomne representanter fra NTNU Læringsssenteret, NTNU MOOC (Massive Open Online Course) og NTNU Drive. Disse miljøene kunne tilby pedagogisk, teknisk og administrativ støtte. Sammen satte vi tidlig opp en tidslinje, som har vært strukturerende og styrende for arbeidet. De planlagte milepælene har vært med på å sikre fremdrift, og med små justeringer har vi holdt planen.

### **2.2 Arbeidslivets behov**

Våre oppdragsgivere, Habiliteringstjenestene i Midt- Norge, skal bidra til at personer med medfødte eller tidlig ervervede skader skal kunne gis mulighet til å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltagelse i utdanning og arbeidsliv, sosialt og i samfunnet. Tjenestene er tverrfaglig sammensatt, og de ansatte har varierende kompetanse og erfaring. Hvilke behov skulle så e-læringskurset dekke?

For å utforske dette arrangerte to work-shops med representanter fra hele regionen, brukerorganisasjoner og andre ressurspersoner. Workshopene fokuserte på innholdet i kurset. På bakgrunn av disse prosessene utarbeidet vi en overordnet hensikt med kurset samt en emnebeskrivelse, som beskriver læringsutbytte; kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.

### **2.3 Pedagogiske utfordringer**

I dette prosjektet er det i hovedsak knyttet utfordringer til: *ressurser, fleksibilitet, en sammensatt målgruppe og mulighet for samhandling.*

*Interne ressurser* er styrende for utviklingen av kurset. For å imøtekomme arbeidslivets behov for kontinuerlig fagutvikling, er vår målsetting å tilby et kurs som er tilgjengelig til enhver tid. Dette fordrer imidlertid at kurset er «selvgående», uten stor grad av interne lærer ressurser. Dette legger imidlertid føringer for bla. annet vurderingsformer og samhandling.

*Fleksibilitet*, mulighet for å jobbe hvor man vil og når man vil er også en premiss. Målgruppen for kurset er klinikere som må ha mulighet til å jobbe fra sin arbeidsplass når det er tid/ mulighet for dette, samt i sitt eget tempo. Ressurser og fleksibilitet er premisser som førte til valg av MOOC, som er et åpent nettkurs, tilgjengelig for alle som er interessert i habilitering. Etter at kurset er gjennomført vil deltageren få et kursbevis

En *sammensatt målgruppe*, bestående av ulike profesjoner med ulik erfaring er utfordrende med tanke på å utvikle relevante læringsressurser.

*Samhandling*, er kjernen i habiliteringsarbeid; samarbeid med brukere og andre etater gjennom interne tverrfaglige team. Med tanke på å dekke behovet for å utvikle samhandlingskompetanse skjønnte vi raskt at en MOOC uten noen form for lærerressurs ville komme til kort. En kombinasjon; åpent nettkurs (MOOC) og påbygging gjennom NTNU Videre, hvor vi legger inn en intern lærer ressurs for deler av kurset, ble løsningen. Gjennomføring av MOOC og påbygging vil gi studiepoeng. Kurset ble dermed til et emne; med navnet Kunnskapsbasert habilitering.

## 2.4 Læringsdesign

Det er prosjektets mål å designe et nytt e-læringsemne innen habilitering. Læringsdesignet utgjør; *organisering av emnet, læringsaktiviteter og vurderingsform.*

*Organisering* av emnet munnet ut i 5 moduler; hvor de tre første modulene ligger åpent på nettet (MOOC), mens man melder seg som student ved NTNU Videre for å ta de to siste. Etter å ha fullført 5 moduler oppnår studenten 7,5 studiepoeng. Dette betyr at man må legge opp til andre former for læringsaktiviteter og vurderingsformer i modul 1-3 versus modul 4-5. I modul 1-3 er det i hovedsak lagt opp til en individuell opplæringsform pga. at dette må være en «selvgående» MOOC, mens det i modul 4-5 vil bli lagt mer opp til samhandling mellom studentene.

*Læringsaktiviteter* det er lagt opp til er digitale læringsressurser, herunder varierte innholdssider, mediefiler, tekst og videoressurser. For å mobilisere forkunnskaper og forventning er alle tema innledet med en «teaser»; i form av et utsagn, sitat eller et spørsmål. For å aktualisere fagstoffet har det vært viktig å inkludere «bruker stemmer» (barn/ voksne som har behov for habilitering). Ressurspersoner, ansatte i habiliteringstjenesten og forskere på området, er benyttet i korte forelesninger, intervju eller samtaler. Her har vi søkt å gjenbruke ressurser som er utviklet av andre, samt at vi har produsert mye materiale selv.

*Vurderingsformene* er variert, avhengig av type læringsaktivitet og ressurser. I modul 1-3 er det en variasjon mellom quiz, «rett-svar» oppgaver og refleksjonsoppgaver. Quizene har til hensikt å bidra til at studentene har fått med seg det viktigste, at de er «dratt» i den retningen man ønsker, samt at det kan være motiverende å få en umiddelbar tilbakemelding, samt at studentene kan få et innblikk i hva de kan jobbe mer med. I «rett-svar» oppgavene skal de oppøve konkret ferdigheter, som for eksempel søk i ulike databaser. Oppgavene tar høyde for variasjoner innen «rett svar». Videre ble det lagt opp til mange refleksjonsoppgaver, som individuell besvarelse, diskusjon med en kollega eller som et innlegg i diskusjonsforumet. Da det å reflektere omkring / stille spørsmål omkring egen praksis er et av hovedmålene med e-læringsemne, anses dette som den viktigste vurderingsformen.

I modul 4-5 vil vi legge vekt på praksisnære *caser* som skal løses gjennom *problembasert læring (PBL)* i team. Her skal studentene benytte kunnskaper og ferdigheter fra modul 1-3 for å løse oppgavene. I samarbeid med Virsam ved NTNU legger vi opp til at casene kan utspilles i form av rollespill. Denne måte å lære på kan imøtekomme behovet for å kunne både lære teori og praktisk problemløsende arbeid. Studentene kan arbeide sammen om virkelige case, fra sin egen praksis. Dette gir muligheter for kritisk refleksjon, diskusjon, analyse og øvelse i å finne felles løsninger. «Samskriving» – å levere et felles produkt fra PBL eller case –oppgaver, kan benyttes som en vurderingsform. Vi vurderer også å opprette et nettverk i form av en Facebook gruppe, som studentene kan delta i, både undervegs og etter fullført emne. Tanken er at dette kan være fora hvor man kan fortsette å reflektere sammen med andre som jobber med habilitering.

## 2.5 Utvikling av læringsaktiviteter

Digitale læringsaktiviteter har vært en forutsetning, med tanke at vi skulle utvikle et nettbasert emne, uten fysiske samlinger. Bestillingen fra arbeidslivet, med ønske om å redusere reiseutgifter, bidro til å utelate denne muligheten.

Vi har vært et team på tre, med ulik fagbakgrunn, som har utviklet ulike deler av kurset, og ansvaret for modulene har vært fordelt. Arbeidet har bestått av flere steg; 1) Utarbeide manus/ stikkord for innhold ut i fra emnebeskrivelsen, 2) Søke etter gjenbruk av ressurser. I denne prosessen ble vi oppmerksom på hvor mye fagstoff som faktisk er tilgjengelig. Vår oppgave ble dermed å sortere; samt ramme inn allerede tilgjengelig fagstoff. 3) Utvikle egne læringsressurser ut i fra hva vi observerte manglet, etter gjennomgang av allerede tilgjengelige ressurser. Vi tok tidlig kontakt med ressurspersoner for å avtale produksjon av forelesninger, intervju eller samtale. Forespørsel til bidragsytere var basert på kjennskap til personens kunnskaper, publiseringer, videoforelesninger osv. Læringsaktivitetens form ble avklart i samarbeid med den aktuelle personen. Samarbeidet med NTNU Drive ga imidlertid en retning, da vi fikk en fantastisk ressursperson med på laget, med gode kunnskaper innen film. Sammen med NTNU Drive besøkte vi fagpersonen på hans/ hennes arbeidssted, eller andre egnede plasser for videooptak. Fagpersonen fikk tilsendt spørsmål i forkant, og de fikk muligheten til å reflektere rundt disse. Dette resulterte i opptak fra 30-60 min. I etterkant ble disse tematisert og kortet ned til videosnutter, med en gjennomsnittlig varighet på 2 min.

## **2.6 Valg av læringsplattform**

Etter selv å ha gjennomført mange e-læringskurs hadde vi mange forventninger til funksjoner vi ønsket for emnet; «Vi ønsket at det skulle være enkelt å navigere, det skulle være lite «skrolling», det skulle være «rene sider» uten for mye tekst. Vi holdt lenge på våre ønsker, men ble etter hvert realitetsorientert. NTNU tilbyr tre ulike plattformer; FutureLearn, Open Edx og Canvas. Sistnevnte beskrives som et publiseringssystem med LMS- funksjonalitet, og ble valgt for vårt emne. Dette på bakgrunn av at vi henvender oss til et norsk publikum og at plattformen er enkel å bruke for både utvikler av emnet og studenter. Det kreves i utgangspunktet ingen programmeringskunnskaper, og plattformen har et enkelt brukergrensesnitt. Den har imidlertid også en god del begrensinger.

## **2.7 Samhandling**

Ulike system for intern samhandling i utviklingen av emnet ble benyttet; en sharepoint for deling av informasjon, mindjets (tankekart) i en ide-prosess og google docs for samskriving. For tidlig å få et visuelt bilde av det ferdige kurset, ble ferdig produserte læringsaktiviteter lagt inn i den tildelte Canvas sandkassen. Her kunne vi arbeide parallelt, og på den måten fikk vi et helhetsinntrykk av det ferdige produktet.

## **2.8 Evaluering**

For å utvikle en endelig versjon av emnet har vi kjørt en pilot for modul 1-3. Tretti personer fra arbeidslivet forpliktet seg til å gjennomføre samt evaluere piloten, ved å føre en dagbok og svare på spørreskjema etter hver modul. I etterkant planlegger vi også Fokusgruppeintervju. Vi ønsker en evaluering av: relevans, faglig innhold, læringsdesign og den tekniske løsningen.

## **3. Måloppnåelse/ resultat**

Emnet, Kunnskapsbasert habilitering, er under utvikling, se Figur 1. De tre første tre moduler er utviklet og produsert, og prøvd ut i piloten. Noen av resultatene presenteres nedenfor. Totalt har vi produsert ca 150 sider, 95 videoer (1:30- 15 min -intervju, animasjonsfilm, forelesning), og 32 oppgaver/ tester. Parallelt med piloten vil vi utvikle modul 4-5. Modul 1-3 ferdigstilles deretter på bakgrunn av tilbakemeldinger fra piloten.



Fig 1. Moduler i emnet Kunnskapsbasert habilitering

Her presenteres noen resultat fra piloten.

Totalt ble modul 1, 2 og 3 gjennomført av henholdsvis, 15, 13 og 11 kvinner (ingen menn), bestående av 8 ulike profesjoner og noen pårørende. Ingen leger eller psykologer gjennomførte mer enn en modul, se Tabell 1. Aldersfordeling viser at de fleste er over 40 år, se Tabell 2. Utdanningsnivå viser at det er mange med utdanning ut over bachelornivå, se Tabell 3. Deltagere hadde ulike erfaring med arbeid innen habiliteringstjenesten, se Tabell 4. Deltagerne ble presentert for ulike utsagn de kunne si seg helt uenig (1) til helt enig (5) i, se Tabell 5. På spørsmål om; Modulen treffer godt i forhold til forventning skåret 65-85% at de er litt enig og helt enig (4-5), Fornøydhet med formidlingen av fagstoffet skåret 80-91% at de er litt enig til helt enig, Passe arbeidsmengde skåret 50-67% at de er litt enig til helt enig, Gjennomføring i arbeidstiden skåret 79-91 % at de er litt enig til helt enig, Tilegnelse av ny kunnskap skåret 40-55% at de er litt enig til helt enig, Tilegnelse av nye ferdigheter skåret 35-65% at de er litt enig til helt enig og Endring av jobbadferd skåret 20-37% at de er litt enig til helt enig.

Tabell 1. Profesjoner som gjennomførte pilot

Navn	Modul 1 (n)	Modul 2 (n)	Modul 3 (n)
Lege	2	0	0
Psykolog/psykologspesialist	1	0	0
Fysioterapeut	3	4	3
Ergoterapeut	2	1	0
Pedagog/logoped	1	1	1
Sosionom/sosialkonsulent/sosialfag	3	3	3
Vernepleier	1	2	1
Sykepleier	0	0	0
Ped.psyk rådgiver	0	0	0
Administrativt ansatt	0	0	0
Bruker/pårørende	1	0	0
Annet	1	2	3
N	15	13	11

Tabell 2. Aldersfordeling pilot

Alder	Prosent	n
20-30	0	0
30-40	20	3
40-50	46	7
50-60	27	4
Over 60	7	1
N		15

Tabell 3. Utdanningsnivå pilot

Utdanningsnivå	Prosent
Bachelor eller tilsvarende	42
Mastergrad eller tilsvarende	32
Doktorgrad eller tilsvarende	5
Spesialist (lege/psykolog/fysio/ergo/vernepleier eller annet)	21
Ikke relevant (bruker/pårørende/andre)	0
N	15

Tabell 4. Erfaring med arbeid i habiliteringstjenesten

Navn	Prosent	n
0-1 år	20	3
2-5 år	33	5
6-10 år	13	2
10-15 år	7	1
Over 15 år	27	4
Ingen erfaring fra habilitering	0	
		15

Tabell 5. Utsagn knyttet til forventninger, formidling, arbeidsmengde, kunnskap, ferdigheter og jobbadferd.

Utsagn	Gradering	Modul 1 (%)	Modul 2 (%)	Modul 3 (%)
«Modulen treffer godt i forhold til mine forventninger»				
	1	0	0	0
	2	0	0	0
	3	35	15	27
	4	40	39	27
	5	25	46	46

«Jeg er fornøyd med formidlingen av fagstoffet»	1	0	0	0
	2	10	7	9
	3	10	8	0
	4	45	54	55
	5	35	31	36
«Arbeidsmengden» (obligatorisk stoff) var passe»	1	0	0	0
	2	20	16	10
	3	30	17	45
	4	45	50	18
	5	5	17	27
«Jeg gjennomførte modulen i arbeidstiden»	1	11	0	18
	2	5	0	0
	3	5	9	0
	4	0	9	27
	5	79	82	55
«Jeg tilegnet meg mye ny kunnskap/ lærte noe nytt»	1	5	0	0
	2	25	8	27
	3	30	42	18
	4	25	42	28
	5	15	8	27
«Jeg tilegnet meg nye ferdigheter»	1	5	0	0
	2	35	8	18
	3	25	58	18
	4	30	25	64
	5	5	9	0

«Det jeg har lært vil endre min jobbadferd»	1	15	9	0
	2	20	10	27
	3	45	54	36
	4	15	18	28
	5	5	9	9
N	20	13	11	

1: helt uenig, 2: litt uenig, 3: nøytral, 4: litt enig, 5: helt enig

#### 4. Diskusjon

Ulike faktorer har vært viktig for måloppnåelse, noen har vært fremmede, mens andre har vært hemmende. Nedfor diskuteres først de fremmede faktorene.

Vi har utviklet deler av et digitalt e-læringsemne for arbeidslivet. I dette arbeidet har forankringen i HABU, vår oppdragsgiver vært avgjørende. Forankringen er i varetatt gjennom en innledende samarbeidsavtale, samt gjennom utviklingen av emnet i form av workshops og en pilot for evaluering. Samtidig er emnet blitt «fremsnakket» i ulike fora, da vi har presentert arbeidet på ulike konferanser og møter. En suksesskriterie for å lykkes med e-læring er nok at ledere legger til rette for at arbeidstakeren kan gjennomføre e-læringsemnet. Det handler om tid, prioritering, samt at det bygges en kultur som fremmer kontinuerlig faglig oppdatering.

Videre har institusjonelle faktorer vært viktig. I NTNU sin strategi heter det at omfanget av videreutdanning skal økes. I praksis viser NTNU at dette ikke bare er en strategi, da støttefunksjoner prioriterer NU prosjekter. I dette prosjektet har vi mottatt god og kontinuerlig støtte internt. Den praktiske betydning av intern støtte har vært at vi har kunnet dra nytte av det andre er gode på, slik at vi har fått mulighet til å fokusere på det faglige innholdet. Dette har vært avgjørende for å lage en realistisk tidsplan. Å utarbeide en tidlig tidsplan, med milepæler, sammen med samarbeidspartnere, synes avgjørende for kontinuerlig fremdrift og prioritering av oppgaver.

Systemer for intern samhandling er også viktig for fremdrift. I dette arbeidet har det å kunne jobbe direkte i plattformen, Canvas, vært viktig. Dette ga muligheten for tidlig å få et bilde av hvordan vi skulle designe moduler, deltema og sider. Muligheten for å arbeide i samme dokument samtidig, samt gi direkte tilbakemeldinger undervegs, opplevde vi som svært effektivt.

Den største begrensingen i dette arbeidet har nok vært vår pedagogiske kompetanse. Å bruke noe mer tid på emnedesign innledningsvis, samt at vi kunne forespurt mer veiledning, hadde nok vært både tidsbesparende, samt at kvaliteten på det endelige produktet kunne blitt enda bedre. En annen faktor som begrenser muligheter er type læringsplattform. Alle våre ønsker iht, funksjoner kunne ikke realiseres i den valgte plattformen. Andre plattformer krever imidlertid noe mer kompetanse, som bla. programmering. Valg av plattform kunne vi imidlertid gjerne tatt tidligere, slik at vi kunne fokusere arbeidet på muligheter, og ikke bruke krefter på det umulige.

#### 5. Konklusjon/ Anbefalinger

Målsetting og ressurser man har til disposisjon for å utvikle og drifte et e-læringsemne er avgjørende for valg av læringsdesign og vurderingsformer. Videre er samarbeidsavtaler, eksterne og interne, avgjørende



for fremdrift og resultat. Avtale og samarbeid med målgruppen, i dette tilfellet arbeidslivet, kan bidra til å sikre relevans (for arbeidslivet), samt at det kan fasilitere at arbeidstagerne faktisk har mulighet for å gjennomføre emnet på sin arbeidsplass. Tilgjengelige interne samarbeidspartnere, som kan bidra med pedagogisk, teknisk og administrativ kompetanse er av stor betydning for det ferdige produktet.

## **6. Referanser**

Helsedirektoratet. (2018 ). Veileder om rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator.  
NTNU. (2018a). EVU- satsing.  
NTNU. (2018b). Strategi for NTNU 2018-2025.  
Regjeringen.no. (2017). Nasjonal kompetanse politisk strategi.